

hajszinéből, az orr és fej alkatából és a teremtő szellemből lehet megismerni. A fajok egyenlőtlensége a történelem hajtó mozzanataként szerepel s ezzel először szegeződik szembe az osztaályharc gondolatával egy olyan elmélet, amely az osztaályharcnak a világból való kiküszöbölésének álarca mögül lényegében a két osztály közti harc eszköze.

Gobineau elmélete francia részről csakhamar kiegészítést nyert. A kiegészítő: *Vacher de Lapouge*, aki annak a ténynek a következtében, hogy az árja, jólehet nyelvtudományi, de egyáltalán nem faji fogalom, megkonstruálta az északi faj fogalmát, amibe azután beiktatta mindazokat a kitüntető jegyeket, amelyek eddig az árjakat díszítették. Hogy épp franciák voltak azok, akik először a faji gondolat mai fogalmazását megadták, az egyáltalán nem véletlen. Franciaország volt az első európai állam, amely polgári forradalmon ment keresztül, s amelynek ugyanakkor először volt városi-polgársága. Franciaország érte meg először mint polgári állam a fejlődő tőkés rend minden feszültségét a rákövetkező negyedik rend nyomása alatt.

A német fasizmus fajteoretikusainak ünnepelelt atyja az angol származású németté adoptált *Houston Stewart Chamberlain*, aki szintén az előbb említett franciákra támaszkodik.

Chamberlain fő munkájában (*Die Grundlagen des XIX. Jahrhunderts*. 1892.) kijelenti, hogy a hosszú koponyájú, szőkehajú és kékszemű germánok a világ egyedüli kulturateremtői. Bárhol keletkeztek a történelemben kulturális értékek, azokat germán erők hozták létre. Így a régi görögöket, a régi hindukat, a régi rómaiakat, röviden mindent, ami valaha valahol a föld kerekészen hősöket és teremtő személyeket hozott létre a germánságnak, vagy legalább is germán befolyásnak tulajdonítja. Ebből adódik a jelenkor számára a germán (értsd német) világuralmi tervek igazolása. A nem germán ellen-faj a zsidó, akiket röviden szemitáknak nevez, jólehet a szemita fajta képtelenség. A zsidó faji befolyás megszüntetése Chamberlain szerint minden belső és külső baj végét jelenti. A belső szűkség kiküszöbölését a „destruktív“ erők és a spekuláció megszüntetésével, a külső szűkség kiküszöbölését pedig a germán hősi szellem visszaállításával, mely utóbbi természetesen csak tiszta vérből keletkezhet, véli elérni. Így kapcsolódik össze a belső osztaályharc szűkségsége az imperialista akcióval.

A faji gondolat nemcsak Európában aktuális ma. Amerikának is megvannak a maga fajteoretikusai. *Madison*, *Grat* és *Lothrop Stoddard* számára a négerek egyáltalán nem emberek s a fekete bőrszín valami Kain-bélyeg a szemükben. Politikai és társadalmi tartalma világos ennek az elméletnek. A gyarmati rabszolgatartók szorongva vigyáznak arra, hogy az olcsó munkaerőt el ne vesztésük s a fehér és színesbőrű munkások között az egységfrontot megakadályozzák. (R. K.)

A HÁBORU ESZTÉTIKAJA. Pár héttel ezelőtt Rómában az olasz tudományos akadémia rendezésében nemzetközi jellegű kongresszus zajlott le, melynek tárgya a mai színház problémája volt. Itt hangzottak el *Marinetti* szavai, amelyekben a színház hivatásául a háború esztétikájának tudatosítását jelölte meg. Szerinte u. i. a háború az élet örökkévaló jelensége, az ember hősi jellemének legmagasabb kifejezése, bátor és férfias vállalkozás, dicsőséges nagy eszméért. A béke viszont mozdulatlan-ság, petyhüdség, halál. A háborúnak ez a felmagasztosítása nem Marinetti költői ihletének sajátos terméke, hanem visszaterő ismétlése a háború „acélfürdő“ legendájának, melyet időnként felmelegítenek, hogy az áldozat a hősi lét mámorával pusztuljon el benne. A militarista *Bernhardi* tábornok s a „haladó“ szociológus *Steinmetz* írásaiban egy-

formán megtalálható az „acélfürdő“ e teóriája. A költő — Marinetti — sem maradhat el a katona és a tudós mögött, mivel az eszmei egységfronton valamennyien együtt haladnak. A mai tudomány, a mai művészet csak visszatükrözi a társadalom mai létformájának arculatát, amely a válság állapotában a háború csodatevő hitével próbálja élesztgetni el-fásult tömegeinek hangulatát és ugyanakkor elterelni éberségüket a tények és megoldások számára fenyegető felismerésétől. Ahogyan a világ-háborút követő pacifista hullám az irodalom tükrözéseiben (Remarque és társai) is kifejezte a mai társadalom élethangulatát a kijózanodás és Katzenjammer fanyar önmagáraébredésében, úgy most is, a tőkés gazdálkodás egyetemes válságában, az imperialista ellentétek végletes kiélezettsége és a háborús feszültség légkörében az irodalom ismét csak eszmei hivatottságának megfelelően, a „háború esztétikájának tudatosítását“ vallja irányául. A fasiszta országokban — kivált *Japán* és *Németország* — ez a célzat leplezetlen nyíltsággal mutatkozik meg, s csupán egyik eszmei kifejezése a társadalmi lét teljes militarizálódásának a társadalom mai szerkezeti válságában. A német gyermek pl. már a megszületése pillanatában tagjává válik a gyermekkatonai alakulatoknak, amelynek keretében egyéni életpályájának indulása és kifejlése szükségképpen adva van. Hadsereg, kaszárnyák stb. ezelőtt is voltak, de az egyéni létnek volt mindig valamelyes önálló, személyes köre. Ma a fasiszálódás útján az egyén nemcsak eszmei neveltségében és beállítottságában, hanem fizikai létének minden nyilvánulásával csupán eszköze egy heroizált barbár lét, a háborúra való eltökélt felkészülés roppant személyfeletti apparátusának. Hogy ezt az állapotot eszményesíteni, a hősiesség legendájával kell övezni, az lélektanilag érthető, mert a tények tisztá, kritikai eszmélése az áldozatban megmozgatná ennek az állati létnek és rendeltetésnek fenyegető tudatát. Csak egy halódó rend vallhatja jelszával a „Wir deutsche Jugend sind zum Sterben für Deutschland geboren“ harakirieszményét. Szörnyű stílszerűség az életre és alkotásra hivatott német ifjúság részéről: halotti tort zengeni önmaga felett. Nem véletlen, hogy ebben a történelmi periódusban *Marinetti* az olaszok és *Hans Johst* a németiség nemzeti költője. Volt idő (a polgárság megszülető, életigenlő korszakában), amidőn *Manzoni* volt az olasz nemzet életrehívó költője, s a németiség teremtő géniuszt és átfogó emberségét egy *Hölderlin* fejezte ki. Ma filozófikus és irodalmi halálhangulat fekszik rá a német ifjúságra, amelyet a halálra való kiválasztottság beteg kultuszával öveznek. Valamikor Schiller — akiből most Hitlerék holmi nemzeti pojácát csináltak — hittel vallhatta, hogy „am deutschen Wesen wird die Welt genesen“, mert ez a hit akkor tényleg az emelkedő társadalmi lét és közösségi eszmény kifejezése volt. Ama szellemi kitágulás egyetemességre törő volt, humánus és alkotó. A németiség mai expanziója viszont a hódítás, a militarista rablás célját szolgálja. A fasiszta Németország elégette és el kellett égetnie egykori szellemi létének minden dokumentumát, mivel az imperialista reakció pályáját a szellem nyilvánulásai csak akadályozták.

Neufeld Béla

A SZINHÁZ VALSÁGARÓL volt szó az októberben megtartott Volta-kongresszuson. Mint ismeretes, s amint a *Korunk* erről minden alkalommal beszámolt, — a Volta-kongresszusokat kétévenként rendezi az Olasz Tudományos Akadémia; e kongresszusok témája minden alkalommal valamilyen aktuális probléma, melynek megvitatásában Európa legkitűnőbb szakemberei vesznek részt. A most megtartott Volta-kongresszus tárgya a színház volt. A kongresszus, melyet *Pirandello* szervezett,